

Täysistunto

Torstai 23.2.2023 klo 16.00—20.24

24. Lakialoite laiksi työsopimuslain 2 ja 13 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 87/2022 vp Pia Lohikoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.12 **Pia Lohikoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Köyhyydestä kärsii Suomessa myös työssäkäyviä ihmisiä. Usein käydessäni keskusteluja sosiaaliturvasta huomaan, että harva lopulta tietää, kuinka moni ihan tavallinen duunari joutuu turvautumaan sosiaalietuuksiin selvitäkseen peruselinkustannuksista. Pienituloisia työssäkäyviä tuetaan esimerkiksi paljolti asumistukeen ja osa jopa toimeentulotukeen. Osasyynä tähän on se, että sadattuhannet ihmiset tekevät töitä osa-aikaisesti.

PAMin jäsenkysely vuodelta 2020 kertoo, että kaksi kolmesta osa-aikatyötä tekevästä olisi halunnut saada kokoaikaisen työn. Osa-aikatyötä tekevien elämää hankaloittaa usein niin toimeentulon niukkuus kuin myös sen ennakoimattomuus. Lisäksi arjen suunnittelu voi olla haastavaa, ja työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen voi vaatia alituista aikataulujen sumplimista vaihtelevien työaikojen mukaan. Sama pätee määräaikaisiin työsuhteisiin. Elämä on ennakoimattomampaa, kun työn jatkuvuudesta ei ole takeita. Määräaikaisten työsuhteiden määrä on Suomessa ollut nousussa. Tilastokeskuksen kyselyn mukaan yhä useampi määräaikainen työntekijä kertoo määräaikaisuuden syyksi sen, ettei pysyvää työtä ole löytynyt. Työsuhteet ovat siis enenevässä määrin vastentahtoisesti määräaikaisia.

Arvoisa puhemies! Työlainsäädännön lähtökohta on, että vakituinen ja kokoaikainen työsuhte olisi pääsääntö. Vastentahtoisesti määrä- tai osa-aikaisissa työsuhteissa olevien tilanne on siis suorastaan työlainsäädännön hengen vastainen. Nyt käsittelyssä oleva lakialoitteeni uudesta prekaarilisästä olisi oikeudenmukainen kompensatio työntekijälle siitä, että työnantaja ei tarjoa kokoaikaista tai vakituista työtä. Laissa määritelty lisä maksettaisiin palkanlisänä joko prosenttiperusteisesti osa-aikatyöstä, jota työntekijä ei ole itse pyytänyt, tai määräaikaisen sopimuksen loputtua, ellei työsopimusta jatketa.

Prekaarilisä olisi ennen kaikkea tasa-arvoteko. Vuonna 2021 naispalkansaajista osa-aikaisia oli 24 prosenttia, eli 264 000 palkansaajaa, ja miespalkansaajista 11 prosenttia, eli 122 000 palkansaajaa. Samana vuonna määräaikaisista naisia oli 214 000 ja miehiä 151 000.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 174/2022 vp

Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani ehdotettu prekaarilisä koskisi erityisesti pienipalkkaisia sekä naisvaltaisia aloja ja kuroisi siten sukupuolten välistä palkkakuilua umpeen. Palkka-avoimuutta emme valitettavasti hyvästä hallitusohjelmasta huolimatta saaneet tällä kaudella eteenpäin, joten tämä lakialoite olisi tärkeä askel sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi työelämässä. Olemme nähneet, että pienipalkkaiset naiset ovat löytäneet nyt voimantuntonsa ammattiyhdistysliikkeessä, esimerkiksi PAMilaiset heidän lakkokamppailusaan. Naiset ovat kyllästyneet tekemään yhteiskunnan peruspilareita kantavaa työtä pilkkahintaan — tästä muistamme myös hoitajien lakkokamppailut.

Ammattiyhdistysliikkeen taistelut vievät tasa-arvoa eteenpäin, mutta lainsäädännölläkin me voimme täällä ohjata ja velvoittaa työnantajaa tavoilla, jotka veisivät työelämän rakenteita oikeaan ja tasa-arvoiseen suuntaan. Suunnan pitäisi olla selvä kaikille: palkalla pitää tulla toimeen. Työelämän pitää tarjota ihmisille vakautta ja mahdollisuuksia suunnitella omaa elämää eteenpäin prekaariuden, eli tällaisen pätkittävyyden, lisääntymisen sijaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Gustafsson.

20.17 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Tulin varta vasten tänne istuntosaliin. Olen urani aikana ollut myöskin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja, ja työlainsäädäntö ja työelämän tasa-arvoasiat ovat oikeastikin sydäntäni lähellä.

Tämä lakialoite prekaarilisästä voi äkkiseltään tuntua ehkä vähän yllättävältä tai oudolta, uudeltakin, mutta nämä luvut, mitkä tässä edustaja Lohikoski totesi — miten tämä erityisesti kohdentuisi pienipalkkaisiin naisiin — minusta puoltavat ja perustelevat kyllä erityisen hyvin tämän lakialoitteen eteenpäin menemistä.

No, nyt me tiedämme, että tämä eduskunnan työaikataulu on, mikä on, mutta silti arvostan, että tämä lakialoite on tehty. Kun itse aikamani tein lakialoitteen vuorotteluvapaasta, jota on käyttänyt lähes puoli miljoonaa ihmistä, niin ei sekään ensimmäisellä esityksellä eteenpäin mennyt, mutta myöhemmin meni. Ja viimeksi tänään sain kiitoksen diakonissalta — jonka nimeä en halua nyt tässä sanoa — joka kiitti tästä vuorotteluvapaasta ja oli huolestunut nyt siitä, kun minä meinaan jäädä eduskunnasta pois. Mutta vuorotteluvapaa on ja pysyy, ja toivon tällekin aloitteelle menestystä. — Kiitoksia, edustaja Pia Lohikoski.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja eihän sitä tiedä, edustaja Gustafsson, jos tekin jättäte vain vuorotteluvapaalle eduskunnasta ja palaatte sitten. — No, edustaja Lohikoski.

20.19 Pia Lohikoski vas: Kiitos! Haluan kiittää edustaja Gustafssonia, että en joutunut täällä aivan yksin keskustelemaan tästä asiasta. Asia on tärkeä. Toki se on nyt loppukaudella näin, että vaalikentille osalla on ollut jo kiire, kaikki eivät täällä enää ehdi jokaisesta asiasta olla keskustelemassa, mutta itsekin näen näin, että tämä on keskustelunavaus.

Sain itse tähän taustatyöhön apua SAK:sta tämän lakialoitteen kirjoittamiseen, ja ideoinkin heiltä päin tarjottiin tähän. En voi suinkaan ottaa kunniaa itselleni, että tämä olisi oma keksintöni aivan vallan, vaan tässä on hyvää taustatyötä ja todellista tarvetta. Meillä on pienipalkkaisia ihmisiä, jotka todella joutuvat tekemään sitä vastentahtoista osa-aika- tai määräaikaista työtä. Kyllä itse näen näin, että erikoiselta tuntuu, jos ihmisellä, joka tekisi töitä ja tekee töitä, on niin pieni palkka, että se ei riitä esimerkiksi vuokranmaksuun, kun meillä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 174/2022 vp

on niin kallis asumisen hinta. Näkisin, että ei voi olla vain yhteiskunnan tehtävä erilaisten tukien kautta osallistua näiden pienipalkkaisten ihmisten elinkustannuksiin, vaan näen myös, että työnantajallakin täytyy olla vastuu siitä, että palkka olisi sillä tasolla, että ihminen voi sillä elää ja elättää myöskin perheensä.

Toki haluan kiittää myöskin edustaja Gustafssonia vuorotteluvapaasta. Itsekin olen joskus ollut aikoinaan vuorotteluvapaalla, ja on todella sääli, että sitä järjestelmää on ajettu alas, koska työn jakaminen sillä tavalla kuin esimerkiksi vuorotteluvapaa tekee — että palkataan työtön töihin ja se, joka on ollut työelämässä, pääsee vaikkapa opiskelemaan tai tekemään jotain muuta toimintaa sillä aikaa ja keräämään taas voimia palatakseen takaisin työelämään — on todella järkevää toimintaa niin yhteiskunnan kuin yksilönkin näkökulmasta. Usein työnantajakin saattaa saada siinä työpaikkaan sitten työttömänä palkattua ehkä jonkun sellaisen henkilön, joka kenties myöhemminkin sinne sitten työllistyy. Eli itse pidän todella harmillisena sitä, miten vuorotteluvapaata on heikennetty viime vuosina siten, että se ei enää ole siinä laajuudessa kaikkien käytettävissä kuin se aikoinaan oli, koska järjestelmä oli todella hyvä. Kyllä tässä ajassa, kun moni nuorikin työssäkäyvä joutuu mielenterveysongelmiin työuupumuksen takia, erilaiset työajan lyhentämisen tai työn jakamisen muutokset olisivat vallan terve asia tälle yhteiskunnalle, koska meillä nuorempien ikäluokkien odotetaan jaksavan käydä töissä seitsemänkymppisiksi asti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Gustafsson.

20.22 Jukka Gustafsson sd: No, tulihan se punainen valo sieltä. Minä niin tykkään tästä punaisesta valosta. — Joo, en halua istuntoa pitkittää, mutta en nyt malta olla vielä tästä vuorotteluvapaasta sanomatta, kun se tässä nyt nousi näinkin myönteisesti esille. Minulla on aikanaan ollut hyvinkin syvälinen tavoite ja lähtökohta, kun sitä asiaa olen lähtenyt viemään eteenpäin. Siinä on ollut kahdesta isosta asiasta kysymys: Työelämän ja työuran huokoistamisesta, että ihminen voi tästä oravanpyörästä jäädä aika ajoin pois eri syistä, ja toinen tavoite oli työn jakaminen.

Suoraan sanoen olen ollut ehkä vähän ylpeäkin ja onnellinen siitä, että harva kansanedustaja voi sanoa tehneensä lähes puoli miljoonaa ihmistä onnelliseksi, joista toinen puoli on päässyt tekemään oikeaa työtä, kun työntekijä on lähtenyt vuorotteluvapaalle ja laki on edellyttänyt, että palkataan sijainen tilalle, ja kymmenettuhannet ovat myöskin saaneet pysyvän työpaikan osoitettuaan sitten osaamisensa, asenteensa ja työkykynsä.

Toivon, edustaja Pia Lohikoski, että sitten ensi kaudella, kun täällä jatkat, pääset ikään kuin tätä satoa korjaamaan tämänkin asian ja aloitteen pohjalta. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.